

Tisdagen den 31 oktober

Kl. 16.00

Tisdagen den
31 oktober 1972**§ 1 Minnesord över avliden ledamot av kammaren**

Herr TALMANNEN yttrade:

Återigen har en av våra kammarkamrater lämnat vår krets. Meddelandet om Sigvard Rimås' hastiga bortgång natten till söndagen fyller oss alla med sorg. Sigvard Rimås var riksdagsman i andra generationen och bevistade i år sin nittonde riksdag. Han var vid sitt frånfälle ledamot av inrikesutskottet och suppleant i riksdagens revisorer.

I sin hembygd var Sigvard Rimås engagerad på många olika områden. Östergötlands läns landsting tillhörde han sedan 1946. I sin hemkommun har han varit ordförande i byggnadsnämnden och ledamot av kommunalfullmäktige. Hans stora frikyrkliga intresse kom till uttryck bl. a. i ledamotskap av Missionsförbundets församlingsråd.

Sigvard Rimås vann genom sin lugna och stillsamma natur aktning och sympatier hos alla som hade med honom att göra.

Vi minns honom som en mycket samvetsgrann och pålitlig kamrat. Vi lyser frid över hans minne.

Detta anförande åhördes av kammarens ledamöter stående.

§ 2 Justerades protokollet för den 20 innevarande månad.**§ 3 Meddelande ang. tidpunkten för höstsessionens avslutning**

Herr TALMANNEN anförde:

Av den ärendeplan som i dag utdelats till kammarens ledamöter framgår bl. a. att behandlingen av propositionen om regional utveckling och hushållning med mark och vatten inte kan påbörjas förrän fredagen den 15 december. Det blir därför med all sannolikhet nödvändigt att ta även lördagen den 16 december i anspråk för debatten i detta ärende. Höstsessionen torde alltså – med ändring av vad som angivits i den preliminära tidplanen – komma att avslutas lördagen den 16 december.

§ 4 Herr talmannen meddelade att herr *Hedin* enligt till kammaren inkommet läkarintyg var sjukskriven ytterligare under tiden den 23 oktober–12 november.

Herr *Hedin* beviljades erforderlig ledighet från riksdagsgörömanen.

§ 5 Föredrogs och hänvisades Kungl. Maj:ts propositioner nr 100 till inrikesutskottet och nr 109 till civilutskottet.

§ 6 Föredrogs och hänvisades motionerna
nr 1725 till konstitutionsutskottet och
nr 1726 till skatteutskottet.

§ 7 Föredrogs, men bordlades åter skatteutskottets betänkanden nr 34, 35, 40, 43–45, 49 och 52–54, försvarsutskottets betänkanden nr 18 och 19, socialutskottets betänkanden nr 27–34, kulturutskottets betänkanden nr 19–21, jordbruksutskottets betänkanden nr 43–46 samt inrikesutskottets betänkanden nr 18, 19, 22–24 och 26.

§ 8 Föredrogs och bifölls interpellationsframställningen nr 193.

§ 9 Interpellation nr 194 ang. domänverkets upphandling av råvara från privata skogsägare för enskilda industriföretags räkning

Ordet lämnades på begäran till

Herr FÅGELSBO (c), som yttrade:

Herr talman! Skogsindustrins upphandling av råvara från enskilda skogsägare sker numera till övervägande del genom centrala uppköp. Industrin träffar därvid överenskommelser med skogsägarnas organisationer om både leveransmängder och priser. Denna ordning har bidragit till att priserna stabiliserats, något som både köpare och säljare torde betrakta som en fördel.

På senare tid har enskilda skogsindustrier träffat avtal med domänverket om avverkning av poster på rot, som köpts från andra skogsägare. Industrierna vänder sig i dessa fall direkt till de enskilda skogsägarna. Mot det förfaringsättet kan man i och för sig inte göra några invändningar, även om många säkert betraktar det som ett steg tillbaka till forna tiders osäkra förhållanden med separata prisuppgörelser för varje köp.

Domänverket spelar en tvelaktig roll vid dessa inköp. Verket svarar nämligen inte bara för avverkningarna utan fungerar också som aktiv uppköpare för skogsindustrins räkning. De enskilda skogsägarna kan vända sig till enskilda tjänstemän i domänverket, när de vill sälja virke. Domänverkets tjänstemän fungerar alltså som mäklare åt privata skogsindustriföretag. Det kan enligt min mening ifrågasättas, om statstjänstemän bör åläggas uppgifter av detta slag. Man kan också ställa sig frågan vilka garantier som finns för att det inte här i vissa fall kan ges en dold subvention. Statliga subventioner i en eller annan form skulle innebära att konkurrensen med enskilda yrkesutövare icke kommer att ske på lika villkor.

Med hänvisning till vad som har anförts i interpellationen hemställer jag om kammarens tillstånd att till herr jordbruksministern få ställa följande frågor:

Anser statsrådet det vara förenligt med domänverkets målsättning, att dess tjänstemän fungerar som mäklare i samband med enskilda industriföretags uppköp av råvara från privata leverantörer?

Anser statsrådet att det finns garantier för att denna statliga

verksamhet kommer att så bedrivs att man kan säga att konkurrens på lika villkor föreligger gentemot enskilda yrkesutövare?

Nr 105

Tisdagen den
31 oktober 1972

Denna anhållan bordlades.

§ 10 Interpellation nr 195 ang. principerna för intagning till socialhögskolorna

Ordet lämnades på begäran till

Fru SIGURDSEN (s), som yttrade:

Herr talman! Åtskilliga folkhögskolor har sedan lång tid tillbaka drivit speciallinjer för aspiranter till socialhögskola. Enligt uttalande från rektorer och lärare har socialhögskolorna haft mycket goda erfarenheter av elever med folkhögskolebakgrund.

Fram till för något år sedan anordnades intagningsprov för folkhögskoleelever som sökte till socialhögskolorna. På grund av stigande krav i fråga om formella kunskaper i engelska och matematik fick många folkhögskoleelever som hade en bristfällig formell grundutbildning allt svårare att hävda sig gentemot studenter vid dessa prov. Andelen sökande liksom andelen intagna med folkhögskolebakgrund kom därigenom att sjunka, vilket sannolikt innebar att många lämpliga blivande socialarbetare med kanske lång praktisk erfarenhet på formella grunder hindrades från att få en socionomutbildning.

Intagningsprov till socialhögskolorna upphörde år 1971. Genom de intagningsbestämmelser som nu införts har socialhögskolorna, som det förefaller, ytterligare avhänt sig möjligheten att utnyttja folkhögskolorna som rekryteringsbaser. Här finns inte som vid andra läroanstalter, t. ex. lärarhögskolor, någon särskild kvot för folkhögskoleelever. Alla som är yngre än 25 år är helt hänvisade till tentamen i den reguljära gymnasieskolans kurser. Elever som fyllt 25 år och har fem års yrkeserfarenhet kan söka i den fria kvoten och här kan givetvis folkhögskoleelever söka på samma villkor som andra, dvs. intyg fordras om kunskaper i svenska, engelska och matematik.

Av prospekt och ansökningshandlingar för socialhögskolan att döma tillmäts två tre folkhögskoleår, med allt vad det kan betyda i fråga om kunskaper i historia och samhällsfrågor, av engagemang i sociala problem etc. ingen som helst betydelse. Någon kontakt mellan socialhögskolornas intagningsnämnd och de folkhögskolor som har mångårig erfarenhet av elevernas studielämplighet, sociala intressen etc. förekommer inte.

Eftersom många söker på den begränsade fria kvoten måste det vara en omöjlig uppgift att göra ett ur socialhögskolornas synpunkt riktigt urval bland sökande med högst varierande bakgrund. För dem som vill förbereda sig för socialhögskola genom folkhögskolestudier är det med nuvarande system helt omöjligt att veta hur de skall meritera sig för att i den fria kvoten framgångsrikt kunna konkurrera med medsökande.

När det gäller bedömningen av elever under 25 år förekommer i dag en påfallande diskriminering av folkhögskolelärarnas kompetens i jämförelse med gymnasielärarnas. Folkhögskolelärarnas samfälliga omdömesgivning

efter två till tre års kännedom om en elev ges inget som helst meritvärde. För yngre sökande gäller nu som meritmätning en muntlig eller skriftlig tentamen inför en gymnasielärare, som den sökande kanske aldrig träffat, varvid denne gör en skönsmässig betygsättning efter skalan 1--5. Folkhögskoleelever måste, som det nu är, utöver folkhögskoletidens studier med dess metodik i form av träning i förmåga till självständigt tänkande, kritisk belysning av aktuella frågor etc. förbereda och underkasta sig extra kunskapsprov i ytterligare en skolform med delvis andra och för socionomutbildningen mindre givande inslag.

I maj 1972 godkände riksdagen de i propositionen 81 år 1972 på grundval av kompetensutredningens huvudbetänkande angivna riktlinjerna för behörighet, urval m. m. för högskolan. I såväl propositionen som utbildningsutskottets betänkande uttalas att utbildning vid folkhögskola bör ge allmän behörighet för tillträde till högre utbildning på samma grunder som gäller för gymnasieskolan.

De nya behörighets- och urvalsreglerna beräknas emellertid inte träda i kraft förrän omkring mitten av 1970-talet. Det vore därför önskvärt med någon form av övergångsbestämmelser som kunde tillämpas fr. o. m. 1973. Det är olyckligt att flera årskullar folkhögskoleelever med sociala intressen skall behöva gå villrådiga och tveksamma inför meriteringen till socialhögskola och kanske helt bli utestängda.

Som övergångsbestämmelse kunde folkhögskolestuderande, efter en tredje årskurs som enligt företedda intyg om studiematerial etc. legat på gymnasienivå samt efter av rektor och lärare utfärdat omdömesintyg, exempelvis hänföras till en särskild kvot där de kunde konkurrera inbördes.

När det gäller intagningen till socionomutbildning måste det vara av stort värde att samhällsintresse och praktisk social erfarenhet väger tyngre än teoretiska meriter. En ytterligare minskning av andelen elever från folkhögskolor på socialhögskolorna måste ses som en olycklig försvagning av den anknytning till folk rörelser och folkbildning som måste vara ovärderlig för institutioner med socialhögskolans syften.

Rektorerna vid fem folkhögskolor har, med instämmande från rektorer vid ytterligare 25 folkhögskolor, i skrivelse till nämnden för socionomutbildning anfört synpunkter och förslag i överensstämmelse med vad som här redovisats. Skrivelsen föranledde ingen annan åtgärd från nämndens sida än att den rekommenderade folkhögskolorna att anpassa sin tredje årskurs så att genomgång av särskild prövning underlättas för folkhögskoleelever samt att skrivelsen översändes för kännedom till de sakkunniga för fortsatt utredningsarbete om gymnasieskolans kompetensvärde.

Med stöd av vad som anförts anhåller jag om kammarens medgivande att till herr statsrådet Moberg få ställa följande frågor:

1. Anser statsrådet att socialhögskolornas intagning av elever motsvarar statsmakternas intentioner när det gäller en breddning av intagningen till högre studier?

2. Är statsrådet – i avvaktan på att nya behörighets- och urvalsregler för högskolan skall träda i kraft – beredd att pröva möjligheterna av att införa någon form av övergångsbestämmelser för intagning av elever med

folkhögskolebakgrund till socialhögskolan, t. ex. genom inrättande av en särskild kvot för dessa elever samt att folkhögskolelärnarnas bedömning av den sökande skall tillmätas värde vid meritvärderingen?

Nr 105

Tisdagen den
31 oktober 1972

Denna anhållan bordlades.

§ 11 Interpellation nr 196 om åtgärder mot missförhållanden på handelsfartyg

Ordet lämnades på begäran till

Herr BENGTTSSON i Göteborg (c), som yttrade:

Herr talman! Det förekommer ibland att svenska redare registrerar sina fartyg under främmande flagg för att undgå den svenska lagstiftningen och på så sätt skaffa sig fördelar. Under de senaste dagarna har ett cypriotiskregistrerat fartyg bogserats in och ankrats upp på Rivöfjorden, Göteborg. Fartyget befinner sig enligt tidningsuppgifter i ett skick som närmast kan betecknas som sjöodugligt. Fartygets besättning har uppenbarligen befunnit sig i en livshotande situation.

Förutom den nämnda risken har det enligt tidningsuppgifter varit brist på såväl mat som värme ombord. Besättningen har uppenbarligen farit illa.

Det torde också stå klart att fartyget i sitt miserabla skick under den tid det legat på Rivöfjorden inneburit en risk såväl för nedsmutsning av havsvattnet som för den övriga sjöfarten.

Oklarheten i sådana här fall är tydligen stor. Jag citerar vad hamninspektör Nordenskog enligt Göteborgs Handels- och Sjöfarts-Tidning har uttalat: "Som förhållandena nu är kan vi inte ta in fartyget i hamnen. Då finns det nämligen risk för att vi aldrig blir av med henne. Men det är ju nu sjöfartsverket som har hand om saken. Till detta kommer att även äganderättsförhållandena tydligen är oklara."

Sjöfartsverket har nu ombesörjt att fartyget tagits in i hamn.

Förutom att besättningen har utsatts för alltför stora risker orsakar sådana händelser också ett omfattande och onödigt arbete för lotsar, tull och polis. Samhället åsamkas kostnader.

Med hänvisning till det anförda anhåller jag om kammarens medgivande att till herr justitieministern få ställa följande fråga:

Är statsrådet beredd medverka till såväl ändrad svensk lagstiftning som internationella överenskommelser för att förebygga sådana missförhållanden som kommit i dagen genom händelserna kring det cypriotiskregistrerade fartyget Bulk I?

Denna anhållan bordlades.

§ 12 Interpellation nr 197 om sysselsättningskapande åtgärder i norra Bohuslän

Ordet lämnades på begäran till

Herr MAGNUSSON i Grebbestad (s), som yttrade:

Herr talman! Ledningen för Facit har nu bekantgjort vilka åtgärder den ämnar vidta för att sanera koncernens ekonomi och produktionsverksamhet.

Ingreppen är utomordentligt drastiska. De drabbar under de två närmaste åren ca 2 400 anställda. Indirekt berörs många tiotusental medborgare, bl.a. genom att de nedskärningar och avvecklingar som aviserats får djupgående verkningar på den kommunala sidan.

Enligt föreliggande uppgifter kommer under 1973 omkring 200 arbetare och ett tiotal tjänstemän att avskedas vid koncernens fabrik i Strömstad. Därpå följande år skall fabriken säljas eller verksamheten helt läggas ned. I ett uttalande har Metallindustriarbetareförbundets ordförande, Bert Lundin, deklarerat:

”Största bekymret är Strömstad, där det inte finns någon annan industri, som kan ta till sig de avskedade.”

Verkningarna för Strömstads och Tanums kommunblock har jämförts med den effekt en nedläggning av Götaverken skulle få för Göteborgs stad.

Det förtjänar i detta sammanhang framhållas, att de båda kommunernas befolkning redan nu har en ofördelaktig åldersstruktur så till vida att andelen ”gamla” är jämförelsevis stor. Om avvecklingen vid Original-Odhner fullföljs på angivet sätt kan man vänta sig, att i första hand de yngre söker sig bort från de närmast berörda orterna. En sådan utveckling skulle avsevärt försvåra alternativa och framtida industrilokaliseringar till Strömstadsområdet. Också i det kommunalekonomiska långtidsperspektivet framstår en ytterligare förskjutning av tyngdpunkten i befolkningens åldersstruktur som ödesdiger.

Med hänvisning till det sagda hemställer jag om kammarens medgivande att till inrikesministern få rikta följande fråga:

Vilka arbetsmarknads- eller näringspolitiska åtgärder ämnar regeringen vidta för att skapa sysselsättning i norra Bohuslän?

Denna anhållan bordlades.

§ 13 Interpellation nr 198 om sysselsättningskapande åtgärder i norra Bohuslän

Ordet lämnades på begäran till

Herr MATTSSON i Skee (c), som yttrade:

Herr talman! Norra delen av Bohuslän – Strömstads och Tanums kommuner – har under en lång följd av år haft bekymmer med sysselsättningsmöjligheterna. Utöver jord- och skogsbrukets samt fiskets rationalisering har tillkommit att stenindustrin, som varit en mycket stor näringsgren, nästan helt försvunnit. De företaget som etablerats har inte

kunnat ge lika många arbetstillfällen. En kraftig utflyttning har därför ägt rum och pågår fortfarande.

Av de företag som etablerats i området är Original-Odhner det som betyder mest. I Tanumshede och Strömstad har företaget sysselsatt nästan 600 personer. Efter nedläggningen i Tanum och viss krympning sysselsattes fortfarande 450 personer i Strömstadsfabriken. Siffrorna skall jämföras med antalet industrisysselsatta i de bägge kommunerna som utgör ca 2 000 personer.

Beslutet från Facitkoncernen att avveckla Strömstadsfabriken under 1973–1974 utgör ett dråpslag för bygden. Den expansionsvilja i befintliga företag och den nyetablering som efter ihärdigt arbete från kommunernas sida och med lokaliseringspolitiskt stöd kunnat komma till stånd har under 1971–1972 delvis kompenserat Original-Odhners krympning. Möjlighet att skaffa nya arbeten till ca 500 personer i Tanum och Strömstad kräver dock extra insatser från alla instanser för att kunna lyckas.

Med hänvisning till det anförda anhåller jag om kammarens tillstånd att till herr inrikesministern ställa följande frågor:

Vilka speciella åtgärder avser statsrådet vidtaga för att avhjälpa den arbetslöshetssituation som genom bl. a. Original-Odhners nedläggning drabbar norra Bohuslän?

Vilka förändringar i den regionalpolitiska bedömningen av området aktualiseras av den kraftigt förändrade sysselsättningssituationen?

Denna anhållan bordlades.

§ 14 Anmäldes och bordlades Kungl. Maj:ts propositioner:

Nr 110 med förslag till tulllag, m. m.

Nr 117 angående finansiering av ett koksverk i Luleå

§ 15 Anmäldes och bordlades följande motioner:

Nr 1727 av herr *Virgin m. fl.*

avlämnad i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 103 angående riksdagen och försvarsplaneringen

Nr 1728 av herr *Börjesson* i Falköping

Nr 1729 av herr *Komstedt*

Nr 1730 av fru *Kristensson m. fl.*

Nr 1731 av herr *Polstam m. fl.*

Nr 1732 av herr *Ringaby m. fl.*

Nr 1733 av herr *Romanus*

Nr 1734 av herr *Takman m. fl.*

Nr 1735 av fru *Theorin*

Nr 1736 av herr *Åkerlind m. fl.*

avlämnade i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 104 med förslag till ändring i sjukvårdslagstiftningen, m. m.

Nr 1737 av herr *Boo*

Nr 1738 av herr *Molin*

Nr 105

Tisdagen den
31 oktober 1972

Nr 1739 av herr *Oskarson m. fl.*

Nr 1740 av herr *Pettersson i Örebro m. fl.*

Nr 1741 av herr *Ullsten*

Nr 1742 av herr *Åkerlind*

avlämnade i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 105 med förslag till vallag, m. m.

Nr 1743 av herr *Ringaby m. fl.*

avlämnad i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 108 med förslag till lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring, m. m.

Nr 1744 av herr *Dahlgren m. fl.*

avlämnad i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 115 med förslag till förordning om ändring i förordningen (1922:260) om automobilskatt, m. m.

Nr 1745 av herrar *Romanus* och *Wikström*

avlämnad i anledning av skrivelse nr 19 från riksdagens förvaltningsstyrelse angående tjänstebenämningarna inom riksdagen

§ 16 Meddelande ang. enkla frågor

Meddelades att följande enkla frågor denna dag framstälts, nämligen av

Nr 282 Herr *Ernulf* (fp) till herr justitieministern om åtgärder mot den ökade målbalansen vid de allmänna underdomstolarna:

Har justitieministern för avsikt att vidtaga några åtgärder för att motverka den sedan flera år pågående ökningen av målbalansen vid de allmänna underdomstolarna?

Nr 283 Fröken *Pehrsson* (c) till herr utrikesministern angående den av SIDA aviserade gåvan till Nordvietnam:

Är statsrådet beredd medverka till att tyg för den av SIDA aviserade svenska gåvan till Nordvietnam kommer att upphandlas hos tillverkare i Sverige?

§ 17 Kamraren åtskildes kl. 16.11.

In fidem

SUNE K. JOHANSSON

/Solveig Gemert